

PŘÍBĚHY VĚCÍ

FLÁDROVACÍ NÁŘADÍ FRANTIŠKA MOŠANSKÉHO – SBĚRATELSKÉ KOUSKY, KTERÉ STÁLE SLOUŽÍ

Fládrování je historickou technikou a také většina náradí, které si někteří dnešní řemeslníci schraňují, patřila jejich předkům, předchůdcům, zdědili je nebo je od majitelů různě shánějí. Tak také získal své fládrovací náčiní malíř František Mošanský.

„Valnou část svého fládrovacího náradí jsem získal na různých burzách a bleších trzích,“ říká František Mošanský. „Není výjimkou, že bylo původními majiteli využíváno způsobem, na který nebylo určeno. Často jsem vyslechl prodávajícího nebo případného dalšího zájemce o koupi. Například fládrovací štětec ‚šlehač‘ byl používán na čištění různých truhlářských strojů, štětec ‚jezevčík‘ na ometání vlasů v holičství a rádyloka určená na tvoření pórů dřeva byla používána k tvorbě těstovin a nudlí. Většinu předmětů ve své sbírce používám i dnes při fládrování nebo při aplikaci nejrůznějších dekorativních technik, které jsou v současné době velice oblíbené.“

Zleva: Vidličník a šlohač („šlehač“), rádyloka na tvoření pórů a „jezevčík“, který je k fládrování nezbytný.

Foto: archiv F. Mošanského,
člena CMLT ČR,
fm-malovani@seznam.cz

Z HISTORIE FLÁDROVÁNÍ (ŽILKOVÁNÍ)

Mezi složitější lakýrnické techniky patří napodobování struktury dřev, odborně nazývané žilkování (fládrování). Imitace dřev ruční malbou je technika známá již z doby starověkého Egypta (cca 3000 let př. n. letopočtem). Jedná se o vysoce řemeslnou, odbornou lakýrnickou práci, která patří mezi umělecká řemesla. V současné době se nábytek vyrábí převážně z laminovaných dřevotřískových nebo dřevovláknitých desek a napodobení dřeva je vytvořeno průmyslovou technikou. Avšak při renovaci starého nábytku nebo pro doplnění nových sestav různými kusy individuální výroby je zapotřebí umět žilkování (fládrování) nábytku.

Řadu let minulého století zaujímalo žilkování dřev přední místo při úpravě nového nábytku, zejména ložnicových souprav a obývacích pokojů. Nábytek se vyráběl z měkkého nebo vzhledově podřadnějšího dřeva a žilkovací technikou se povrchově upravoval na vzhled módních vzácnějších dřev.

Při žilkování dřev se napodobuje kresbu a barevný povrch opracovaného dřeva. Kresba i barevná zajímavost je způsobena nerovnoměrným růstem stromu, jeho větví a kořenů. S oblibou se napodobuje právě kresba kořenového dřeva, tzv. kořenic.

POSTUP FLÁDROVÁNÍ

- ✓ Příprava podkladu (tmelení, broušení, oprášení);
- ✓ dva podkladové nátěry v nejsvětlejším odstínu imitovaného dřeva;
- ✓ následuje první, tzv. hrubý fládr;
- ✓ fládr se zalakuje základovým lakem a nechá se zaschnout;
- ✓ po zaschnutí laku se fládruje druhý, tzv. jemný fládr, při kterém se domalují detaily barevných přechodů, jemné odstíny světle a stínu a další, tak aby imitace byla co nejdokonalejší;
- ✓ nakonec se fládr chrání vrchním lakem (proti poškození a pro běžnou údržbu).

TECHNIKY

Pro dokonalé napodobení přírodních dřev je důležitá správná volba vhodné žilkovací techniky. K ulehčení práce a dosažení nejlepších výsledků musí řemeslník ovládat potřebné nářadí a znát zpracování používaných materiálů, hlavně lazur. Podle druhu použitých lazur rozeznáváme v podstatě dvě hlavní pracovní techniky: vodové (octové, pivní) a olejové (fermežový trenk, tj. směs fermeže a terpentýnu).

Vodové lazury jsou nejstarší a nejvíce užívané. Vždyť v každé správné lakýrnické dílně smrdělo pivo a voněla slivovice. Vodové lazury jsou určeny převážně na interiérové práce a nábytek. Hlavní výhodou je krátká doba schnutí, již za 30 minut se může přelakovat. Octovou technikou se napodobuje řada různých dřev, například dub, ořech, finská bříza, topol a jiné.

Olejové techniky jsou vhodné převážně na práce v exteriérech. Užívají se především k napodobení dřev s přesnější kresbou let, takzvaných dřev kreslených. Je to hlavně dřevo dubové, modřín, jilm, jasan a javor. Předností olejové techniky jsou možnosti pomalejšího zpracování lazury a snadnějšího doplňování malby. Lépe se rozčesává jádro a bělí, čas je i na pórování a jiné úpravy a korektury. Dále jsou sekací a rýhovací techniky, kterými se provádí především náročnější techniky napodobování dubového dřeva.

ŽILKOVACÍ ŠTĚTCE

Žilkovací štětce jsou speciální jak vzhledem, tak i názvy. Takzvané **jádraře** a **vidličníky** se používají na kresbu let, **svitníky** na součky, **jezevčíky** na rozhánění a zahlazování lazur, **šlohačky** na přerušování let a **husí brk** na jemnou kresbu. Ke speciálnímu žilkovacímu nářadí patří i **mošské houby**, **ocelové a gumové hřebeny** a **sekací válečky**.

Bc. Jan Zeman